

[Flygaard]

Der er mange forklaringer, som er brudstykker af en økonomisk politiks fortvivlede dagbog. Vi kan gå tilbage, ja, helt til trekantregeringens lykkelige dage, begunstiget af en forbedring af bytteforholdet, et konstant og lavt renteniveau og en stigende beskæftigelse, hvor den fra landbruget til byerne indvandrede arbejdskraft kunne finde lønnende beskæftigelse.

I 1960erne begyndte den offentlige udgifts-eksplosion for alvor at sætte ind. Den syntes svær at stoppe. I hvert fald gjort det rent faktisk ingen forskel, at vi fra 1968 til 71 havde en VKR-regering, som vel nærmest satte rekord, hvad angår offentlig udgiftsstigning. Men det skal erkendes, at vi løb ind i en række strukturelle problemer. Det var ikke alene de unge kvinder, der holdt deres indtog på arbejdsmarkedet og forblev der. Også de lidt ældre årgange vendte tilbage til arbejdsmarkedet, således at vi fik en stærkt voksende erhvervsfrekvens for kvinder. Overgangen til kildeskat satte for alvor gang i det. Der blev stoppet for tegning af indekskontrakter, for det viste sig at være en ordning, hvis statsfinansielle konsekvenser man ikke havde været i stand til at styre og overskue.

Og så var vi nået frem til det, man kalder katastrofevalget i 1973 med oliekrise, og den er vendt tilbage mere end én gang. 1.000 l olie, som indtil da havde kostet omkring 250 kr., røg nu op i en pris af 700-800 kr. I dag nærmer prisen sig 3.000 kr. for den samme mængde, og så tales der alligevel om, at man måske skal have et yderligere prischok. På den baggrund kan det ikke undre, at det kan være svært at planlægge for dagen og vejen, sværere for så vidt angår morgendagens samfund og nærmest umuligt nogle år frem i tiden.

Formålet med denne indledning har været at understrege, at vel bærer ethvert samfund og enhver regering et stort ansvar for, hvorledes udviklingen former sig i et land, men man må ikke glemme at tage i betragtning de enorme strukturelle ændringer, der har fundet sted i efterkrigstiden, først og fremmest i 1960erne og 1970erne. Vi må også erkende, at på udefra kommende begivenheder, som selv stormagter ikke har haft megen indflydelse på, har Danmark ikke haft skyggen af indflydelse. Vi har stort set ikke kunnet gøre andet end at acceptere disse forhold som facts. Det tjener ikke noget formål i dag at

diskutere, hvordan udviklingen ville have formet sig, hvis oliepriserne ikke var steget så katastrofalt, at vi så ville have haft et overskud på de løbende poster på betalingsbalancen.

Det, man måske nok med en vis ret kan pege på, er, at det danske samfund og den danske befolkning ikke rigtig har vænnet sig til de ændrede vilkår. Det skal kunne mærkes, når udgiften til import af olie m.v. stiger med et betydeligt milliardbeløb hvert år. Det er i modgang, man skal lære sine venner at kende, siges det, men det er nok også i modgang, man skal vise, hvad et samfund og hvad en befolkning er værd, hvad det enkelte menneske kan magte. Med vinden i ryggen er det normalt langt nemmere. Hvis Danmark i 1980erne og 1990erne kan få betydelige olieindtægter, vil det være et godt udgangspunkt for at få rettet op på landets økonomi, men de første år kommer de store olieindtægter nok ikke. Derfor er det vigtigt, at der føres en økonomisk politik, som fuldt ud accepterer forholdene, som de er, og at vi indretter os derefter. Det har næppe været tilfældet gennem den sidste snes år.

Vi har igennem 1960erne og 1970erne fået opbygget et socialt velfærdssystem, som har vist sig slet ikke at kunne klare de belastninger, det i dag udsættes for. Alle erkender i dag, at vi ikke kan holde til de fortsatte underskud på de løbende poster på betalingsbalancen og i statskassen med voksende gældsposter til følge begge steder. Vi har fået en så stor arbejdsløshed, at den i årtier vil sætte sig spor menneskeligt, socialt og økonomisk. Det har vist sig meget svært at tilpasse systemet til de ændrede vilkår. Det er svært at lave om på systemet, fordi man så nemt kommer til at ramme grupper i det sociale system, som man for enhver pris ikke vil ramme. Det, vi måske allermost har brug for i dag, er en holdningsændring, men det er et stort krav at stille, det ved jeg, et stort ønske at nære.

Det var nok i sidste øjeblik, vi gennem lovgivningen fik understreget, at en række sociale ydelsers størrelse bør være bestemt af modtagerens økonomiske vilkår. At de ikke har været det i samme omfang indtil nu, er måske et brudstykke af en forklaring på, at de sociale udgifter på en række områder er løbet løbsk. Det er for billig en argumentation, når der henvises til, at man i større om-